

HORIZONT 2020/1

Migrációkutató Intézet

Kovács Emese: **Mennyire dánok az „újdánok”?** – A dán integrációs politika átfogó elemzése

Kovács Emese: Mennyire dánok az „újdánok”? – A dán integrációs politika átfogó elemzése

1. BEVEZETÉS

A Dán Királyság egy demokratikus értékeken alapuló jóléti állam, ahol a tolerancia, a bizalom, az egyenlőség és a szolidaritás a társadalom fő alapértékei. Dánia történelme során hosszú utat tett meg a hagyományos patriarchális társadalom lebontásától a ma ismert és sokak által irigyelt jóléti állam kiépítéséig. Ugyanakkor Dánia szigorú bevándorlási és integrációs politikát folytat, ami miatt gyakran éri az a vád, hogy bevándorlás- és iszlám-ellenes ország. Ez első hallásra paradoxonnak tűnhet, azonban, ha közelebbről megvizsgáljuk a dán társadalmi folyamatokat, kiderül, hogy Dánia álláspontja nem más, mint egy ellenreakció a bevándorlás gazdasági és szociális következményeire, amelyek aláássák a nemzetállam autonómiáját és a jóléti állam fenntarthatóságát. Elemzésem célja, hogy rávilágítsak ezekre a társadalmi folyamatokra, és megvizsgáljam, hogy a bevándorlók integrálása mennyire lehetséges egy olyan, eredendően homogén összetételű jóléti nemzetállamban, mint Dánia.

2. AZ „ÚJDÁNOK” INTEGRÁCIÓJÁNAK KÉRDÉSKÖRE

Dánia népessége folyamatosan gyarapodott az elmúlt 40 évben, ami elsősorban a bevándorlásnak volt köszönhető. Az ország népessége mára elérte az 5,8 millió főt.¹ A bevándorlók és leszármazottaik jelenleg a lakosság 13,9%-át teszik ki, akiknek a többsége (516 261 fő) nem-nyugati országból származik.² Habár a nem-nyugati származású bevándorlók csoportja meglehetősen hetero-

¹ REGERINGEN 2018a.

² UDLÆNDINGE- OG INTEGRATIONSMINISTERIET 2020.

ABSZTRAKT

A Dán Királyság 30 év leforgása alatt Európa legbefogadóbb országából a kontinens egyik legszigorúbb bevándorlási politikáját folytató államává vált. Az 1990-es évek óta beáramló menekülttömegek a dán jóléti állam fenntarthatósága szempontjából jelentős kihívást jelentettek, ezért a dán kormány fokozatosan szigorította a bevándorlás szabályait, miközben jelentős összeget és figyelmet fordított az országban letelepedett nem-nyugati származású bevándorlók integrációjára. Ennek ellenére az „újdánok” és a dán többségi társadalom közötti szociális és gazdasági különbségek nem csökkennek, sőt a nem-nyugati származású bevándorlók egy része a dán többségi társadalomtól idegen normákon és értékeken alapuló párhuzamos társadalomba rendeződött, amelynek a fizikai megnyilvánulási formái a dán nagyvárosokban kialakuló szegénynegyedek.

gén, az elmondható, hogy 60%-uk mindössze 10 országból érkezett.³ A Dán Statisztikai Hivatal 2002 óta alkalmazza a bevándorlók nyugati/nem-nyugati országok⁴ szerinti csoportosítását. A két csoport között a tartózkodásuk jogalapján túlmenően demográfiai és foglalkoztatásbeli különbségek indokolják ezt a felosztást.⁵ A nem-nyugati országokból érkező bevándorlókra jellemző, hogy többnyire menedékjog vagy családdegyesítés alapján kapnak tartózkodási engedélyt, illetve alacsonyabb jövedelemmel rendelkeznek és jelentősen rosszabbul teljesítenek a munkaerőpiacon, mint a nyugati bevándorlók.⁶ A bevándorlók vallására vonatkozóan nincsenek hivatalos adatok, mert a lakosság vallási hovatartozásának nyilvántartásba vétele jogellenes, azonban szakértők becslése szerint körülbelül 320 000 muszlim vallású bevándorló (a lakosság 5,5%-a) él ma Dániában.⁷ Tehát elmondhatjuk, a nem-nyugati bevándorlók többségére igaz, hogy menekültként vagy családdegyesítés útján érkezett Dániába, és muszlim vallású, azonban nem tehetünk egyenlőségjelet a három csoport közé. Mivel statisztikai adatok a nem-nyugati bevándorlókról állnak rendelkezésre, illetve a jogszabályok is ezzel a kategóriával dolgoznak, ezért kézenfekvő, hogy elemzésem tárgya is ez a társadalmi csoport. Szintén ezt a csoportot jelöli a köznyelvben használatos „újdánok” (dánul: nydanskere) megnevezés, amely a politikai korrektség mellett a többségi társadalom integráció iránti igényét is jelzi.

A dánok számára a bevándorlás egyik kulcsfontosságú kérdése az országba érkező idegenek társadalmi beilleszkedése, amelyre a dán kormány az 1990-es évek óta jelentős figyelmet és összeget fordít.⁸ Ez érthető, hiszen a skandináv jóléti modell magas foglalkoztatottságon alapul, amelyet az országba menekültként érkező bevándorlók és leszármazottaik folyamatosan kihívások elé állítanak.

A dán nyelvben az integráció szónak legalább három jelentése van: az integráció egyszerre egy folyamat, egy eszköz és az ezirányú erőfeszítések célja. Valószínűleg ez az oka annak, hogy a dán integrációs viták gyakran elég zavarosnak tűnnek. Ezen túlmenően a szakirodalomban sincs konszenzus az integráció fogalmát illetően, mert a bevándorlók társadalmi beilleszkedése az asszimiláció és a szegregáció kontinuumán elhelyezkedő dinamikus pont, amely mindig kontextus- és országfüggő.⁹

A dán társadalom szemszögéből az integráció akkor éri el a célját, ha az országba érkező bevándorlók társpolgárokká (dánul: medborger) válnak, vagyis azon túl, hogy elsajátítják a dán nyelvet, munkát vállalnak és ezáltal a jóléti állam finanszírozásához is hozzájárulnak, igazodniuk

³ Ezek a kibocsátó országok: Törökország, Szíria, Irak, Libanon, Pakisztán, Bosznia-Hercegovina, Irán, Szomália, Afganisztán, Vietnám

⁴ Nyugati bevándorlók azok, akik EU-s tagállamból, Andorrából, Izlandról, Liechtensteinből, Monacóból, Norvégiából, San Marinóból, Svájcban, a Vatikánból, Kanadából, az Egyesült Államokból, Ausztráliából és Új-Zélandról érkeztek. Nem-nyugati bevándorlók azok, akik egyéb országokból érkeztek. (ELMESKOV 2019.)

⁵ RODKJÆR KRISTENSEN és VANG LOUISON 2019.

⁶ SCHULTZ-NIELSEN 2019.

⁷ TRANBERG Caroline 2019.

⁸ A dán költségvetésben évente 6,1-6,7 milliárd dán koronát különítenek el erre a célra, amely nem tartalmazza a menedékkérelmi eljárás időszakában felmerülő költségeket. (JAKOBSEN ERNØ 2017.)

⁹ MIKKELSEN 2008, 20-22

kell a dán kulturális értékekhez is.¹⁰ Itt meg kell jegyezni, hogy nem kulturális azonosulásról van szó, ugyanis a dánok elfogadják a kulturális, etnikai és vallási különbségeket, amennyiben ezek nem állnak ellentétben az alapvető dán demokratikus értékekkel, mint például az egyenlőség, a szabadság és a szolidaritás. Az ezekkel ellentétes kulturális és vallási hagyományokat – mint például a kényszerházasságok, a becsületgyilkosságok vagy a kiskorúak ún. átnevelő-utakra küldése¹¹ – a dán társadalom mélyen elítéli és szankcionálja.¹² Dán kontextusban tehát a bevándorlók integrációja lényegében egy gazdasági asszimilációt és a dán demokratikus értékekhez való igazodást jelent.

A dán integrációs politika eredményességét azért érdekes közelebbről is megvizsgálni, mert egy olyan országról van szó, ahol a migránsok integrációjának feltételei optimálisnak mondhatók; muszlim vallású bevándorlók társadalmon belüli aránya más nyugat-európai országokhoz képest az ország folyamatosan szigorodó bevándorlási politikájának köszönhetően viszonylag alacsony (5,5%), a dán gazdaság erős és a magas adóknak köszönhetően jelentős anyagi források állnak az állam rendelkezésre. Ezenkívül az integráció kérdésére fordított politikai figyelemnek köszönhetően ez a terület részletesen szabályozott, és az integráció folyamatát egy kiépített bürokráciával rendelkező decentralizált rendszer segíti. Mindezek ellenére úgy tűnik, hogy a nem-nyugati bevándorlók társadalmi integrációja megfeneklett Dániában, az „újdánok” és a dán többségi társadalom közötti szociális és gazdasági különbségek a több évtizedes integrációs erőfeszítések ellenére még mindig jelentősek.¹³ Ez a dán jóléti állam fenntarthatósága szempontjából jelentős aggodalomra ad okot, egyrésztől azért, mert ez az új szegényréteg évente 33 milliárd koronát emészt fel a dán költségvetésből, másrészt, mert a társadalmi egyenlőtlenségek növekedése bizalmatlanságot és etnikai feszültségeket szül.¹⁴ Jogosan tehetjük fel tehát a kérdést: miért eredményezi a dán állam integrációs politikája valójában a muszlim bevándorlók szegregációját? Mi az oka ennek az ellentmondásnak?

3. A DÁN BEVÁNDORLÁSI ÉS INTEGRÁCIÓS POLITIKA ALAKULÁSA

A nem-nyugati származású bevándorlók első hulláma az 1960-as években és az 1970-es évek elején érkezett Dániába a Balkánról, a Közel-Keletről, Pakisztánból és Észak-Afrikából. A dán gazdaság akkoriban fellendülőben volt, és a dán ipar növekvő munkaerőigényét részben Európán kívülről érkező vendégmunkásokkal elégítették ki. 1973-ban az olajárak emelkedése gazdasági recessziót eredményezett az országban, így sok külföldi vendégmunkás elvesztette az állását. Dánia újabb gazdasági migránsokat ezt követően már nem fogadott, azonban a legtöbb vendégmunkás ekkorra már állandó tartózkodási engedélyt szerzett és úgy döntött, hogy az országban marad. Az 1970-es évek második felében és az 1980-as években a vendégmunkások családgyejesítése révén tovább nőtt a bevándorlók száma. Az a tény, hogy egyedülálló férfi vendégmunkások helyett most már letelepedett bevándorlócsaládokról volt szó, azt eredményezte,

¹⁰ MOURITSEN 2015.

¹¹ 2019 óta Dániában négy évig terjedő szabadságvesztéssel büntethetők azok a szülők, akik a gyermeküket radikalizálás céljából külföldi nevelőútra küldik. A dán hatóságok becése szerint évente körülbelül 100 kiskorút küldenek ki ilyen módon a szülők külföldre. (HVID és HAI SLUND 2019.)

¹² REGERINGEN 2018a. és SOCIALDEMOKRATIET 2018.

¹³ UDLÆNDINGE- OG INTEGRATIONS MINISTERIET 2019a. és DANMARKS STATISTIK 2019b.

¹⁴ REGERINGEN 2018b.

hogy a dán politikai vitákban megjelent az integráció kérdése mind a munkaerőpiac és az iskola-láztatás, mind pedig a kultúra és a dán értékek szempontjából.¹⁵

Kezdetben a dán bevándorláspolitika meglehetősen liberális volt, az 1983-as bevándorlási törvény elismerte a *de facto* menekült státuszt,¹⁶ így Dánia akkoriban Európa egyik legbefogadóbb országának számított. A dán társadalom szívesen fogadta a menekülteket; magától értetődő volt, hogy a Dán Királyság, mint modern demokratikus állam védelmet nyújt a háború elől menekülők számára. A helyzet az 1980-as évek közepén változott meg drámaian, amikor a menekültek nagy számban kezdtek el beáramlani a világ különböző háborús övezeteiből: Iránból, Irakból, Libanonból és Srí Lankáról. A menekültek legnagyobb csoportja az 1990-es évek közepén érkezett Boszniából.¹⁷ Ennek az áradatnak és az ezt követő családegyesítéseknek köszönhetően az addig homogén dán társadalom etnikai összetétele megváltozott. Ez a demográfiai változás és a bevándorlók alacsony foglalkoztatottságának ténye vezetett ahhoz, hogy a bevándorlás a politikai viták középpontjába került.¹⁸

A dán jóléti állam szemszögéből a menekültek egy olyan rászoruló társadalmi csoportot alkotnak, akiknek a letelepedését és társadalmi beilleszkedését segíteni kell. Ezért a dán állam a kezdetektől fogva gondoskodott az ellátásukról és az integrációjuk megszervezéséről. Kezdetben a Dán Menekültügyi Tanács (dánul: *Dansk Flytningehjælp*) látta el a menekültek integrációjának feladatát, amely lényegében egy 18 hónapos integrációs programból állt. Ez azonban önmagában kevésnek bizonyult ahhoz, hogy a többnyire alacsony végzettséggel rendelkező menekültek foglalkoztatottságát – amely az 1990-es években rekord alacsony volt – növelni tudja. Ennek orvoslására 1998-ban a dán parlament elfogadta az első Integrációs Törvényt, amely az integrációs feladatokat rendszerbe foglalta és az önkormányzatok hatáskörébe utalta. Ezt követően az önkormányzatokra hárult a felelősség, hogy a menekültek nyelvi oktatásáról, lakhatásáról és munkába állásáról gondoskodjanak. A törvény minden menekült számára előírt egy hároméves integrációs programban való részvételt, amely a dán nyelvi és társadalomismereti képzésen túl magába foglalt egy ún. munkaerőpiaci aktiválást is – vállalati gyakorlat, bértámogatott munkavégzés vagy intenzív képzés formájában.¹⁹

A dán bevándorlási és integrációs politika alakulása szempontjából meghatározó volt a 2001. szeptember 11-i, New York és Washington városok elleni terrortámadás. Ez a megrázó esemény többek között azt is jelentette, hogy a terrorizmus és az iszlám – valamint a kettő közötti kapcsolat – megjelent a dán politikai vitákban.²⁰ Ez nagymértékben szerepet játszott abban, hogy a dán bevándorláspolitika célja ettől kezdve egyrészt a muszlim vallású menekültek számának korlátozása, másrészt a dán gazdaság számára előnyös, nyugati országokból érkező tanulási vagy munkavállalási célú bevándorlás ösztönzése lett.²¹ Az integrációs törvény 2002-es

¹⁵ FOG OLWIG és PAERREGAARD 2011, 12-13

¹⁶ A *de facto*, vagyis tényleges menekült olyan személy, aki nem felel meg az ENSZ menekültügyi egyezmény feltételeinek, azonban más okból üldözöttek tekinthető.

¹⁷ STENILD és MARTENS 2009.

¹⁸ FOG OLWIG és PAERREGAARD 2011, 3-8. és STENILD és MARTENS 2009.

¹⁹ STENILD és MARTENS 2009.

²⁰ FENGER-GRØNDAHL 2013.

²¹ SCHULTZ-NIELSEN 2019.

módosításával eltörölték a *de facto* menekült státuszt és szigorították a családegyesítésre vonatkozó szabályokat. Emellett differenciálták a rászorultsági alapú szociális juttatásokat: bevezették a 7 évnél rövidebb ideje Dániában tartózkodó bevándorlók által igényelhető, csökkentett összegű „indulási támogatást” (dánul: *starthjælp*), míg a dán lakosság és a hosszabb ideje Dániában élő bevándorlók továbbra is igényelhetik a magasabb összegű ún. „pénzbeli támogatást” (dánul: *kontanthjælp*).²² Ez lényegében azt jelentette, hogy azoknak a nemrég Dániába érkező bevándorlóknak, akik állami segélyekből tartották fenn magukat, a havi jövedelme megfelelővé vált. A kormány az „indulási támogatás” bevezetésével egyszerre kívánta ösztönözni a nemnyugati bevándorlók munkavállalását és egyben csökkenteni a dán jóléti szolgáltatások vonzerjét a menekültek számára. Az „indulási támogatás” egy sokat kritizált állami segély volt, amelyet aztán 2012-ben eltöröltek. Az „indulási támogatás” gondolata mögött az a feltételezés állt, hogy a bevándorlók nagyarányú munkanélküliségének oka a motivátlanság, és figyelmen kívül hagyta az egyéb tényezőket, mint például az alacsony képzettség, a munkatapasztalat vagy a dán nyelvtudás hiánya. Ezért az „indulási támogatás” csak a megfelelő képzettséggel rendelkező bevándorlók foglalkoztatottságát növelte, a többség számára szegénységhez vezetett.²³

A dán bevándorlási és integrációs politikát befolyásoló másik jelentős tényező a 2015-ös migrációs válság volt. Míg 2000 és 2012 között a Dán Királyságba érkező menedékkérők száma átlagosan évente 5 100 fő volt, 2015-re ez a szám 21 316 főre emelkedett, akik közül végül 10 849 személy nyert menedékjogot.²⁴ Ennek hatására a kormány több fronton is védekezési taktikát dolgozott ki: egyrészt migrációt korlátozó intézkedéseket fogadtak el, másrészt a Dániában tartózkodási engedéllyel rendelkező bevándorlók számára anyagilag vonzóbbá tették az önkéntes hazatérést, harmadrészt pedig a menekültek foglalkoztatottságát ösztönző intézkedéseket hoztak. Ez utóbbi kategóriába tartozik több rendelkezés is, amelyek közül hármat szeretnék kiemelni. Az első szerint a menekülteket alapesetben munkára készen állónak kell tekinteni, vagyis az integrációs programnak az azonnali munkába állást kell támogatnia. A második rendelkezés a bevándorlók számára ismét bevezetett egy, az „indulási támogatáshoz” hasonló csökkentett összegű állami segélyt „integrációs támogatás” (dánul: *integrationsydelse*) néven. A harmadik rendelkezés pedig elindított egy kétéves „integrációs alapképzést” (dánul: *integrationsgrunduddannelse*) azon 18-40 év közötti bevándorlók számára, akiknek a képzése nem felelt meg a dán munkaerőpiac követelményeinek.²⁵

Az integrációs politikával összhangban a dán állampolgárság megszerzésének követelményei is szigorodtak 2001 óta. A bevándorlóktól aktív és jelentős erőfeszítést igényel a dán állampolgárság megszerzése, amely a politikai közösség részévé válásának feltétele. A bevándorlók mindössze egyharmada, a leszármazóknak viszont már kétharmada dán állampolgár.²⁶

²² Az „induló támogatás” összege a „pénzbeli támogatás” összegének fele volt.

²³ MIKKELSEN 2008, 61-64.

²⁴ REGERINGEN 2016. és HEDIN 2020.

²⁵ REGERINGEN 2016. és BESKÆFTIGELSESMINISTERIET 2016.

²⁶ DANMARKS STATISTIK 2020.

A párhuzamos társadalom problémáját és a bevándorlók lakta szegénynegyedek (gettók) felszámolásának gondolatát először 2010-ben vetette fel az akkor hatalmon lévő jobboldali-liberális kormány. Azóta minden évben készül egy gettólista, amelyet 5 kritérium (a lakók foglalkoztatottsága, a nem-nyugati bevándorlók aránya, a lakók végzettsége, az átlagjövedelem és a bűnözési arány) alapján állítanak össze. 2018-ban hirdette meg a kormány az ún. Gettótervet (dánul: *Ghettoplanen*), amely szerint 2030-ig fel kell számolni a gettókat Dániában. A kormány szerint a probléma lényegében az, hogy Dánia túl sok olyan menekültet fogadott be az elmúlt évtizedek során, akik nem integrálódtak a dán társadalomba. Erre azért volt lehetőségük, mert a dán társadalom nem támasztott kellően szigorú követelményeket a menekültek önfenntartását és munkavégzését illetően. Továbbá a bevándorlók nem ragadták meg az ingyenes oktatás és a jó munkalehetőségek adta lehetőséget az új hazájukba való beilleszkedéshez.²⁷ A Gazdasági- és Belügyminisztérium becslése szerint 76 400 nem-nyugati bevándorló él párhuzamos társadalomban, ahol nem a dán értékek és társadalmi normák az elsődlegesek.²⁸ Ez a társadalmi kohéziót próbára teszi, ezért a Gettóterv a párhuzamos társadalomban élő bevándorlók integrációját tűzi ki célul. A tervben szereplő intézkedések négy területre fókuszálnak: a szegénynegyedek fizikai átalakítására, a lakosok etnikai összetételének megváltoztatására, a bűnözés csökkentésére és az ott lakó gyerekek dán nyelvtudásának biztosítására.²⁹

2018-ban a dán bevándorlási és integrációs politikában egy paradigmaváltás következett be; a menekültek végleges letelepítése és integrációja helyett a menekült státusz ideiglenessé tételére és a bevándorlók hazaküldésére került át a hangsúly. Ennek megfelelően az önkormányzatok már nem integrációs programot biztosítanak a menekültek számára, hanem „önellátási és hazautazási programot” (dánul: *selvforsørgelses- og hjemrejseprogram*). A program fő célja továbbra is az, hogy a külföldi állampolgár munkavállalás révén mihamarabb önellátóvá váljon. Amíg ez nem történik meg, természetesen jogosult állami segélyre, amelyet 2019 óta „önellátási és hazautazási támogatásnak” (dánul: *selvforsørgelses- og hjemrejse*) neveznek.³⁰

A dán bevándorlási és integrációs politika tehát folyamatosan szigorodott az elmúlt 20 évben. Az erre vonatkozó rendelkezések egyrészt a menekültek és családgyejesítéssel érkezettek számának korlátozására, másrészt a nem-nyugati bevándorlók önellátásának ösztönzésére irányulnak. Ennek eredményeként mára a foglalkoztatottság az előfeltétele bizonyos szociális juttatásoknak, a családgyejesítésnek, az állandó tartózkodási engedély és az állampolgárság megszerzésének. Továbbá a jóléti szolgáltatások egyetemességének elvével szakítva a dán állam differenciált állami segélyrendszert vezetett be, amely a bevándorlókat a többségi társadalommal szemben hátrányosabb helyzetbe hozta.

4. AZ INTEGRÁCIÓ EREDMÉNYESSÉGÉNEK VIZSGÁLATA

A dán állam számára fontos az integrációt elősegítő intézkedések hatékonyságának ismerete, illetve a nem-nyugati bevándorlók integrációs folyamatának szemmel tartása, ezért 2012-ben

²⁷ REGERINGEN 2018a.

²⁸ ØKONOMI- OG INDENRIGSMINISTERIET 2019.

²⁹ REGERINGEN 2018a.

³⁰ INTEGRATIONSVIDEN 2020.

bevezették az ún. „integrációs barométert”, amely kilenc integrációs cél teljesülését követi nyomon. Az alábbi táblázat összefoglalja az integrációs barométer legfrissebb adatait.³¹

Integrációs cél	Integrációs mutatók	2012	2018	2019
Foglalkoztatottság	Foglalkoztatottságbeli különbség a 25-64 éves „újdánok” és dánok között	26%	23%	
Végzettség	Általános iskolai végzettség a 0-12 évesen Dániába érkezett „újdánok” körében	83 %	90 %	92%
	Középszintű végzettség a 0-12 évesen Dániába érkezett 20-24 éves „újdánok” körében	52%	63%	64%
	Felsőfokú végzettség a 0-12 évesen Dániába érkezett 25-39 éves „újdánok” körében	24%	34%	36%
Dán nyelvismeret	„újdánok” aránya, akik saját bevallásuk szerint nem küzdenek nyelvi problémával	57%	56%	
	integrációs programban részt vevő „újdánok” aránya, akik a dán nyelvoktatás megkezdésétől számított öt éven belül letesznek egy dán nyelvvizsgát	67%	70%	
„Társpolgárság”	„újdánok” aránya, akik úgy érzik, hogy a bevándorlók teljesítményét a társadalom elismeri	48%	52%	
	„újdánok”, akik egyesületi tagok	54%	59%	54%
	„újdánok”, akik politikailag aktívak (tág értelemben)	63%	67%	
Egyenlő bánásmód	„újdánok”, akik etnikai hátterük miatt diszkriminációnak voltak kitéve	45%	48%	
Önrendelkezés	18-29 év közötti „újdánok” aránya, akiknek a szabad párválasztási jogát a családja korlátozza	26%	17%	
	18-29 év közötti „újdánok” aránya, akiknek a szabad pályaválasztási jogát vagy baráti kör megválasztásának jogát a családja korlátozza	6%	4%	
	18-29 év közötti „újdánok” aránya, akik nem ismerik el a nemek közti egyenlőséget	4%	2%	
Önellátás	16-66 éves állami segélyekből élő „újdánok” aránya	33%	28%	26%
Lakhatás	ún. kiszolgáltatott negyedek száma		43	40
	Gettók száma		29	28
	„Kemény” gettók száma		15	15
Bűnözés	Bűncselekmények miatt elítélt 15-29 éves „újdánok” aránya	5,4%	3,8% ³²	

1. Táblázat: A dán integrációs barométer ³³

³¹ UDLÆNDINGE- OG INTEGRATIONSMINISTERIET 2020.

³² A dán fiatalok esetében a bűncselekmények miatt elítéltek aránya 1,2% (UDLÆNDINGE- OG INTEGRATIONSMINISTERIET 2020.)

³³ UDLÆNDINGE- OG INTEGRATIONSMINISTERIET (2020)

Az integrációs barométer bizonyos integrációs paramétereket vagy nem vizsgál, vagy csak a fiatal nem-nyugati bevándorlók körében méri őket. Továbbá – a foglalkoztatottság kivételével – nem ad képet arról, hogy az „újdánok” a többségi társadalomhoz képest hogyan teljesítenek. Ezért a Dán Statisztikai Hivatal és a dán Bevándorlási- és Integrációs Minisztérium statisztikai adatai alapján összeállítottam egy táblázatot az „újdánok” végzettségét, foglalkoztatottságát, jövedelmét és lakhatási viszonyait a dánokéhoz mérve.

Integrációs mutatók	Nem-nyugati származású bevándorlók	Dán nemzetiségűek
Munkanélküliség a gazdaságilag aktívak körében (16-64 éves korosztály) ³⁴	7,1 %	2,3 %
Foglalkoztatottság a férfiak körében (16-64 éves korosztály) ³⁵	62%	79%
Foglalkoztatottság a nők körében (16-64 éves korosztály) ³⁶	50%	76%
Az alsó kvartilisba tartozó jövedelemmel rendelkezők a 30-59 éves korosztályban ³⁷	55%	15%
Állami segélyből élők aránya az 55-59 évesek között	58%	23%
25-64 éves korosztály, akiknek csak általános iskolai végzettsége van ³⁸	31% (férfiak) és 30% (nők)	19% (férfiak) és 15% (nők)
30 éves korosztály, akiknek legalább középszintű végzettsége van (ideértve a szakképesítést adó végzettséget is) ³⁹	52% (leszármazott férfiak) és 74% (leszármazott nők)	74% (férfiak) és 82% (nők)
Önkormányzati bérlakásban élők aránya ⁴⁰	50%	14%

2. Táblázat: A nem-nyugati származású bevándorlók és dánok foglalkoztatottságának, végzettségének, lakhatási körülményeinek összehasonlítása⁴¹

A legfrissebb statisztikai adatokból jól látszik, hogy a nem-nyugati bevándorlók foglalkoztatottsága, iskolai végzettsége és jövedelme jóval elmarad a dán nemzetiségűektől, továbbá az is kiderül, hogy a bevándorló hátterű fiatalok nagyobb arányban követnek el bűncselekményeket, mint az őshonos dán fiatalok. Fontos megjegyezni, hogy a két táblázatban összefoglalt statisztikai adatok a nem-nyugati származású bevándorlókra csak általánosságban igazak, ennél sokkal árnyaltabb képet kaphatunk azokból a statisztikai elemzésekből, amelyek különbséget tesznek a nem-nyugati származású bevándorlók között nemük, életkoruk, etnikai hovatartozásuk és a

³⁴ A Dán Statisztikai Hivatal 2017-es adata (UDLÆNDINGE- OG INTEGRATIONSMINISTERIET, 2019)

³⁵ A Dán Statisztikai Hivatal 2018-as adata (DANMARKS STATISTIK, 2019b)

³⁶ Ibid.

³⁷ Ibid.

³⁸ Ibid.

³⁹ Ibid.

⁴⁰ A Dán Statisztikai Hivatal 2018-as adata (UDLÆNDINGE- OG INTEGRATIONSMINISTERIET, 2019)

⁴¹ UDLÆNDINGE- OG INTEGRATIONSMINISTERIET, 2019 és (DANMARKS STATISTIK, 2019b)

Dániában töltött idejük alapján. Például az iraki és afganisztáni menekültek foglalkoztatottsága⁴² még 10 éves dániai tartózkodás után is jóval alacsonyabb a nem-nyugati származású bevándorlók átlagos foglalkoztatottságánál. Különösen szembeűnő a dán nők és a nem-nyugati származású nők közötti különbség a foglalkoztatás terén. Ahhoz, hogy a nem-nyugati nők behozzák a munkaerőpiaci lemaradást, 44 473 főnek kellene közülük munkába állnia.⁴³

A 2018-as évben az aktív korú dánok 81%-a dolgozott, míg a nem-nyugati bevándorlók 58%-ának volt munkája, eme két érték közötti különbség adja az 1. Táblázat első sorában feltüntetett 23%-os foglalkoztatottsági szakadékot.⁴⁴ Azonban azt érdemes megjegyezni, hogy a dán állam anyagilag támogatja a tartósan munkanélküliek munkába állását úgy, hogy a munkabér egy részének kifizetését átvállalja. Ezért a tényleges (vagyis nem államilag támogatott) foglalkoztatottság jóval alacsonyabb a Dán Statisztikai Hivatal adatainál, a Dán Munkáltatók Szövetsége szerint a tényleges arány mindössze 40% a 16-64 éves „újdánok” körében.⁴⁵

A menekültek és családtagjaik körében elterjedt jelenség a korai nyugdíjba vonulás munkaképtelenség okán. A Rockwool Alapítvány által készített kohorsz-kutatás kimutatta, hogy a részt vevő aktív korú menekültek egynegyede a 20 évet felölölő kutatási időszak végére ún. „idő előtti nyugdíjas státuszt” (dánul: *førtidspensionist*) kapott.⁴⁶

A statisztikai adatokból jól látszik, hogy a dán munkaerőpiac továbbra sem képes felszívni a nem-nyugati származású bevándorlók jelentős hányadát. Ennek az egyik oka az, hogy a menekültként Dániába érkező bevándorlók nagy része alacsony végzettségű, Dánia pedig azon országok közé tartozik, ahol jellemzően alacsony a képzettséget nem igénylő, betanulható munkák aránya. További akadályt jelent számukra a minimálbérek magas szintje.⁴⁷ Ezenkívül a menekültek egészségi állapota is közrejátszhat abban, hogy kevesen vállalnak közülük munkát.

A menekültek gyors munkába állását elősegítő, 2016-ban bevezetett intézkedések eredményesnek mutatkoznak rövid távon; a 21-64 év közötti korosztály 3 éves dániai tartózkodás után 43%-ban dolgozott 2018-ban, ami a 2015-ös arány kétszerese.⁴⁸

Az „újdánok” foglalkoztatottságának növelése nem csak a dán társadalom számára kulcsfontosságú, de az „újdánok” számára is. A nem-nyugati származású bevándorlók munkaerőpiaci integrációja ugyanis elősegíti társadalmi integrációjukat, a dán nyelv elsajátítását, továbbá növeli jövedelmüket és jólétüket. Ezenkívül a társadalmi kohéziót erősíti, ha minden társadalmi csoport dolgozik, és kiveszi a részét a közös teherviselésből.⁴⁹

⁴² Tíz éves dániai tartózkodás után 10 iraki menekült közül 3 és 10 afganisztáni menekültből 4 dolgozik (DRESCHER, BJERRE, MORTENSEN HVAS és LUND HOLM, 2016)

⁴³ A Dán Statisztikai Hivatal 2018-as adata (DANMARKS STATISTIK, 2019b)

⁴⁴ UDLÆNDINGE- OG INTEGRATIONSMINISTERIET 2020.

⁴⁵ BRYGGER 2019.

⁴⁶ SCHULTZ-NIELSEN 2019.

⁴⁷ NORDIC COUNCIL OF MINISTERS 2019.

⁴⁸ BRYGGER 2019.

⁴⁹ ØKONOMI- OG INDENRIGSMINISTERIET 2019.

Az integrációs barométer alapján a gyermekként Dániába érkező bevándorlók iskolázottsága javult az elmúlt 7 évben. Ezt az értéket érdemes összevetni a 2. Táblázatban feltüntetett ún. „második generációs” bevándorlók végzettségi adataival. Ebből jól látszik, hogy a már Dániában született „újdánok” körében a legalább középszintű végzettség még mindig kevésbé jellemző, mint a dánok körében. Bizonyos származási országok esetében a leszármazottak inaktivitása nagyon magas; a 20-29 éves szomáliai származásúak 48%-a nem dolgozott és tanulmányokat sem folytatott 2018-ban.⁵⁰ Úgy tűnik tehát, hogy „a második generációs” bevándorlók egy része nem tud vagy nem akar élni az ingyenes és magasszínvonalú dán oktatási rendszer adta lehetőségekkel. Ezzel pedig a jövőbeli munkavállalási esélyeiket is rontják, mert a dán munkaerőpiacnak jól képzett munkaerőre van szüksége.

A nem-nyugati bevándorlók 55%-a dán átlagkeresetnél alacsonyabb jövedelemből él, amelynek következtében az „újdánok” többsége olcsó bérlakásokból álló városnegyedekbe tömörül. Valójában ez a lakáspiaci szegregáció az oka annak, hogy több dán nagyvárosban gettók alakultak ki.⁵¹

A statisztikai adatok elemzésén kívül ki kell térni a bevándorlók és a befogadó társadalom együttélési képességének a vizsgálatára, ami a társadalmi kohézió szintjére enged következtetni. Ez utóbbiról kaphatunk információt a bevándorlók és az etnikai dánok körében készített véleménykutatásokból, illetve a társadalmi csoportok képviselőinek médiában tett nyilatkozataiból.

A 2012-es első Társpolgársági Felmérés (dánul: *Medborgerskabsundersørgelse*) óta az „újdánok” társadalmi integrációjára utaló statisztikák javultak, feltehetően a foglalkoztatottságot és az iskolai végzettséget javító intézkedések, illetve az iszlám közösségek radikalizmusát megakadályozó rendelkezéseknek köszönhetően.⁵² Azonban a nem-nyugati származású bevándorlókkal szembeni társadalmi diszkrimináció megnövekedett az elmúlt időszakban.

II. Margit dán királynő „újdánokkal” kapcsolatos hozzáállása – akárcsak a többségi társadalomé – jelentősen megváltozott az elmúlt 40 évben. 1984-es újévi beszédében a királynő még a dánokat kritizálta, amiért nem elég befogadóak és megértőek a vendégmunkásokkal szemben. 2016-ban⁵³ azonban már az integrációról, mint a dán társadalom egyik legnagyobb kihívásáról beszélt, és kijelentette, a bevándorlók felelőssége, hogy a dán társadalmi normákat és értékeket elsajátítsák és azoknak megfelelően éljenek. A dán társadalomnak pedig abban kell fejlődnie, hogy ezeket a normákat és értékeket érthetően megfogalmazza, és megkövetelje az országba érkezőktől. A királynő ráébredt arra, hogy a dán társadalom alábecsülte a bevándorlók beilleszkedésével kapcsolatos kihívásokat: „*Bizonyára azt gondoltuk, hogy ez egy olyan dolog, amely önmagától megtörténik. (...) De nem történt meg. Ezt megtanultuk. Az nem természeti törvény, hogy az ember dánná válik attól, hogy Dániában él.*”⁵⁴ A muszlim bevándorlók beilleszkedési problémájával kapcsolatban a királynő azt gondolja, talán arról van szó, hogy túl sokan érkeztek egyszerre egy teljesen

⁵⁰ DANMARKS STATISTIK 2019b.

⁵¹ ANDERSEN 2019.

⁵² UDLÆNDINGE- OG INTEGRATIONSMINISTERIET 2019b.

⁵³ II. Margit királynő A legmélyebb gyökerek című könyvben (2016) fejti ki a nem-nyugati származású bevándorlókkal kapcsolatos nézeteit.

⁵⁴ DAMLØV L. és HYBEL M. (2016)

más kultúrából és vallási közegekből, ami megnehezíti az integrációt. Ezek a bevándorlók a dán társadalomtól elkülönülve élnek, vagy saját akaratukból, vagy azon kívül.⁵⁵

A dán politikai elit is úgy látja, hogy a nem-nyugati származású bevándorlók jelentős részének integrációja nem sikerült, és ezek a bevándorlók a dán társadalomtól idegen normák és értékek alapján rendeződő párhuzamos társadalomban élnek. Ezek a közösségek a „*demokráciánk és társadalmi értékeink ideológiai ellenzői, és ellene dolgoznak, ahol csak tudnak*”.⁵⁶ A párhuzamos társadalom fizikai megnyilvánulásai a gettók, amelyeket a Gettóterv szerint teljes mértékben fel kell számolni 2030-ra.⁵⁷

Most már a dán média is kritikusan áll a nem-nyugati származású bevándorlókhoz, mint ahogy azt a 2015-ös migrációs válság előtt tette. Például korábban a bűnügyi beszámolókból az elkövetők nemzetisége nem derült ki, azonban most szinte minden bűnügyi híradásban van erről konkrét információ. A dán újságokban egyre több olyan vélemény, vitaindító blogbejegyzés jelenik meg, amely a muszlim bevándorlók beilleszkedési problémáit tárgyalja. A bevándorlási témájú cikkekhez írt kommentárokból pedig az figyelhető meg, hogy a dán átlagemberek is egyre keményebben ítélik meg a muszlim bevándorlókat.⁵⁸ Sőt, egy 2019-es közvélemény-kutatás megkérdezettjeinek 28%-a egyenesen hazaküldené a muszlimokat.⁵⁹

A dán társadalom tehát a kulturális különbségekben látja annak okát, hogy a nem-nyugati bevándorlók társadalmi beilleszkedése több évtizedes integrációs törekvések és jelentős anyagi ráfordítások után sem tekinthető sikeresnek. Különösen erősíti a dánokat eme meggyőződésükben az a tény, hogy a nyugati országokból érkezők és a délkelet-ázsiai bevándorlók is könnyedén megtalálták a helyüket a dán társadalomban, jelenlétük az állami költségvetés számára bevételt jelent.⁶⁰

5. AZ „ÚJDÁNOK” ÉS A JÓLÉTI ÁLLAM

A nem-nyugati származású bevándorlók alacsony szintű gazdasági integrációja komoly problémát vet fel a Dán Királyság számára, mivel a skandináv jóléti modell magas foglalkoztatáson alapul. Egy norvég elemzés⁶¹ szerint a bevándorlókkal járó költségek önmagukban nem veszélyeztetik a jóléti állam finanszírozását. Ugyanakkor gyengítheti a jóléti modell támogatottságát a lakosság körében, ha növekszik az egyenlőtlenség, és terjed az a felfogás, hogy egy adott csoport nem járul hozzá a közterhekhez. Az elemzést végző bizottság vezetője, Grete Brochmann ezzel kapcsolatban megjegyzi: „*Egyetemes jóléti államaink [Norvégia, Svédország és Dánia] egyikének sem lehet nyitott határa. Ha sok alacsony képesséssel rendelkező bevándorló érkezik, akik számára*

⁵⁵DOMINO és BLOCH 2016.

⁵⁶SOCIALDEMOKRATIET 2018.

⁵⁷REGERINGEN 2018a.

⁵⁸ Ez a szerző saját megfigyelése. Lásd pl.: <https://ekstrabladet.dk/opinionen/rasmusbrygger/corona-krisen-kan-sparke-integrationen-aartier-tilbage/8071257> vagy <https://ekstrabladet.dk/nationen/flygtninge-giver-op-venter-til-corona-er-slut/8071577>

⁵⁹VIDEBÆK és SØNDERGAARD 2019.

⁶⁰KINDBERG 2019.

⁶¹A 2015-ös migrációs krízis kapcsán a norvég kormány felállította az ún. Brochmann-bizottságot, hogy vizsgálja meg a bevándorlás hosszú távú következményeit a norvég jóléti társadalom számára.

hozzáfértést biztosítunk a viszonylag nagylelkű jóléti javakhoz, az egyenlet nem fog stimmelni. A bevándorlók számának és összetételének egyértelműen jelentősége van ebben a kérdésben.” Ennek értelmében, ha a bevándorlók foglalkoztatottsági rátái nem javulnak, az növelni fogja az egyenlőtlenséget és csökkenti a társadalomba vetett bizalmat.⁶²

A jóléti állam szociális juttatásainak célja, hogy megvédje az egyéneket a jövedelemkieséstől betegség vagy önhibán kívüli munkanélküliség esetén. Ugyanakkor morális kockázatokat rejt magában, mert a társadalom egyes tagjait arra ösztönözheti, hogy az önfenntartásra való törekvés helyett szociális segélyekből éljenek.⁶³ Ezen megfontolásból csökkentette a dán kormány a bevándorlók integrációs juttatását 2016-ban, amelynek következtében jelentősen megnövekedett a korábban integrációs segélyből élők munkavállalása.⁶⁴

A nagymértékű bevándorlás a jóléti állam egyetemességi elvére is nyomást gyakorol. A dán társadalomban egyre inkább terjed az a nézet, hogy a bevándorlók az állami költségvetés számára nagy terhet jelentenek, ezért egy kétszintű modell felé való eltolódás lehet a megoldás. A kétszintű modell lényege, hogy a tehetősebb réteg magasabb szintű fizetős szolgáltatásokat vesz igénybe, míg a szegényebbek számára csak a csökkentett támogatású és ezáltal alacsonyabb színvonalú ingyenes állami szolgáltatások maradnak elérhetőek. Jó példa erre, hogy egyre több tehetősebb dán szülő magániskolába íratja be a gyerekeit, mert elégedetlenek az állami iskolák szakmai színvonalával. Ez a kettősség viszont a társadalom további töredezettségéhez és a gettók terjedéséhez vezethet.⁶⁵

6. A DÁN BEVÁNDORLÁSI ÉS INTEGRÁCIÓS POLITIKA ÉRTÉKELÉSE ÉS KI-TEKINTÉS

A dán modellnek és jólétnek feltétele egy magas képzettséggel rendelkező társadalom, amelynek tagjai a közös javakból egységesen részesülnek és ahhoz képességüknek megfelelően járulnak hozzá. Az állam integrációt ösztönző rendelkezései ellenére az „újdánok” és etnikai dánok közötti gazdasági és társadalmi különbségek alig csökkentek az elmúlt 20 évben, további menekültek érkezése pedig újabb terhet ró a jóléti rendszerre. A politikai elit és a többségi társadalom figyelme egyre inkább a kulturális és értékrendbeli különbségekre irányul, amelynek következtében a „mi” és az „ők” különbségtétel erősödik. Ez pedig az integráció helyett a nem-nyugati származású bevándorlók szegregációjához vezet.

Előreláthatóan tovább ront majd a helyzeten a koronavírus-járvány következtében kialakuló gazdasági válság, mert a nem-nyugati származású bevándorlók gazdasági integrációját jelentősen vissza fogja vetni, különös azért, mert a dán munkaerőpiac számára egy kevésbé attraktív rétegről van szó.⁶⁶ Ez pedig tovább fokozza majd a társadalmi feszültséget a dánok és nem-nyugati származású bevándorlók között.

⁶²SINDBERG 2017.

⁶³ANDERSEN 2012.

⁶⁴GRUNNET-LAURIDSEN, THORSEN, EEG, DRESCHER és KNUDSEN 2017.

⁶⁵BERLINGSKE LEDER 2017.

⁶⁶BRYGGER 2020.

A dán politikai elit szerint a nem-nyugati bevándorlók társadalmi integrációját kulturális és értékrendi különbségek akadályozzák. Az integrációs törekvések a foglalkoztatottság növelése mellett a kulturális különbségek lebontását célozzák. A jelenleg kormányzó Szociáldemokrata Párt programjának fontos részét képezi egy “reális és igazságos” bevándorláspolitikai, amely összeegyeztethetőnek tartja a menekültek megsegítését a dán társadalmi értékek és a jóléti állam megőrzésével. Fő alapelvei a menekültek számának korlátozása⁶⁷, a menekültek helyben segítése és a bevándorlók kötelezése a dán értékek és kultúra átvételére.⁶⁸

⁶⁷A Szociáldemokrata Párt programja kilátásba helyezi egy Európán kívüli befogadóállomás létrehozását, Dánia számára teljes önrendelkezést a menekültek befogadásával kapcsolatban, ezen belül a menekültek számának éves maximalizálását és kizárólag ENSZ kvóta-menekültek befogadását, illetve a spontán menedékjog igénylésének beszüntetését.

⁶⁸SOCIALDEMOKRATIET 2018

FELHASZNÁLT IRODALOM

- ANDERSEN SKIFTER, Hans (2019): *Regeringen spredter fordomme om indvandrere i ny rapport om udsatte boligområder*. Information, 2019.04.16. Forrás: <https://www.information.dk/debat/2019/04/regeringen-spredter-fordomme-indvandrere-ny-rapport-udsatte-boligomraader> (Megtekintve: 2020.04.15.)
- ANDERSEN, Torben (2012): *Migration og den nordiske velfærdsmodel*. Djoef Forlag, 2012. Forrás: https://www.djoef-forlag.dk/openaccess/oep/files/2012/4_2012/4_2012_3.pdf (Megtekintve: 2020.04.15.)
- BERLINGSKE LEDER (2017): *Indvandringens pris sætter velfærden under pres*. Berlingske, 2017.04.11. Forrás: <https://www.berlingske.dk/ledere/indvandringens-pris-saetter-velfaerden-under-pres> (Megtekintve: 2020.04.15)
- BESKÆFTIGELSESMINISTERIET (2016): *Trepartsaftale om arbejdsmarkedsintegration*. Forrás: <https://www.bm.dk/media/6669/trepartsaftale-om-arbejdsmarkedsintegration-pdf.pdf> (Megtekintve: 2020.04.15.)
- BRYGGER, Rasmus (2019): *Store kommunale forskelle på integrationen*. Dansk Arbejdsgiverforening 2019.04.16. Forrás: <https://www.da.dk/politik-og-analyser/integration/2019/store-kommunale-forskelle-paa-integration/> (Megtekintve: 2020.04.15.)
- BRYGGER, Rasmus (2020): *Corona-krisen kan sparke integrationen årtier tilbage*. Ekstra Bladet, 2020.03.30. Forrás: <https://ekstrabladet.dk/opinionen/rasmusbrygger/corona-krisen-kan-sparke-integrationen-aartier-tilbage/8071257> (Megtekintve: 2020.04.15)
- DAMLØV, Louise – HYBEL, Mette (2016): *Dronningen i ny bog: Man bliver ikke nødvendigvis dansker af at bo i Danmark*. Danmarks Radio, 2016.10.22. Forrás: <https://www.dr.dk/nyheder/kultur/dronningen-i-ny-bog-man-bliver-ikke-noedvendigvis-dansker-af-bo-i-danmark> (Megtekintve: 2020.04.15.)
- DANMARKS STATISTIK (2019a): *Fakta om arbejdsmarked*. 2019.02.15. Forrás: <https://www.dst.dk/da/Statistik/bagtal/2019/2019-02-15-fakta-om-arbejdsmarked> (Megtekintve: 2020.04.15.)
- DANMARKS STATISTIK (2019b): *Innvandrere i Danmark 2019*. 2019.11.29. Forrás: <https://www.dst.dk/Site/Dst/Udgivelser/GetPubFile.aspx?id=29446&sid=indv2019> (Megtekintve: 2020.04.15.)
- DANMARKS STATISTIK (2020): *Indvandrere og efterkommere*. 2020.04.15. Forrás: <https://www.dst.dk/da/Statistik/emner/befolkning-og-valg/indvandrere-og-efterkommere> (Megtekintve: 2020.04.15.)

- DOHM, Klaus – JENSEN KRONBERG, Kaar (2018): *Fejlslagen integration kan udhule velfærden*. 2018.11.27. Jyllands-Posten. Forrás: <https://jyllands-posten.dk/premium/indland/ECE11033828/fejlslagen-integration-kan-udhule-velfaerden/> (Megtekintve: 2020.04.15.)
- DOMINO, Søren – BLOCH, Cathrine (2016): *Dronning Margrethe om integration: »Det er ikke en naturlov, at man bliver dansker af at bo i Danmark«*. 2016.10.22. Berlingske. Forrás: <https://www.berlingske.dk/politik/dronning-margrethe-om-integration-det-er-ikke-en-naturlov-at-man-bliver-dans> (Megtekintve: 2020.04.15.)
- DRESCHER, Michael – BJERRE, Jens – MORTENSEN HVAS, Laust – LUND HOLM, Mathilde (2016): *Flygtnings tilknytning til arbejdsmarkedet i løbet af deres første ti år i Danmark*. Danmark Statistik Analyse, 2016:7. Forrás: <https://www.dst.dk/Site/Dst/Udgivelser/nyt/GetAnalyse.aspx?cid=27142> (Megtekintve: 2020.04.15.)
- ELMESKOV, Jørgen (2019): *Derfor inddeler vi verden i vestlige og ikke-vestlige lande*. Danmarks Statistik, 2019.07.11. Forrás: <https://www.dst.dk/da/Statistik/rigsstat-klumme/2019/2019-07-11-derfor-inddeler-vi-verden-i-vestlige-og-ikke-vestlige-lande> (Megtekintve: 2020.04.15.)
- FENGER-GRØNDAHL, Malene (2013): *Den danske indvandredebat*. Dagbladet Information, 2013. október, Forrás: <https://faktalink.dk/titelliste/den-danske-indvandrerdebat> (Megtekintve: 2020.04.15.)
- FOG OLWIG, Karen – PAERREGAARD, Karsten (2011): *The Question of Integration: Immigration, Exclusion and the Danish Welfare State*. Newcastle upon Tyne: Cambridge Scholars
- GRUNNET-LAURIDSEN, Jesper – THORSEN, Thomas – EEG, Anders – DRESCHER, Michael – KNUDSEN STAPPUT, Elias (2017): *Markant flere ikke-vestlige indvandrere på kontanthjælp finder arbejde*. Danmark Statistik Analyse, 2017:10. Forrás: <https://www.dst.dk/Site/Dst/Udgivelser/nyt/GetAnalyse.aspx?cid=28917> (Megtekintve: 2020.04.15.)
- HEDIN, Thomas (2020): *Så mange flygtninge og indvandrere kom til Danmark i 2019*.
- MANDAG MORGEN. 2020.02.25. Forrás: <https://www.mm.dk/tjekdet/artikel/vi-goer-status-saa-mange-flygtninge-og-indvandrere-er-kommet-til-danmark-i-aar> (Megtekintve: 2020.04.15.)
- HEEGER, Troels (2019): *Derfor har Danmark bedre styr på integrationen end Sverige*. 2019.06.02. Forrás: <https://www.berlingske.dk/ledere/derfor-har-danmark-bedre-styr-paa-integrationen-endsverige> (Megtekintve: 2020.04.15.)
- HOLST, Helene Kristine (2017): *Hver femte er indvandrer eller efterkommer i 2060: »Vi skal gøre os nogle seriøse overvejelser om, hvilket land det er, vi giver videre«*. Berlingske, 2017.05.01. Forrás: <https://www.berlingske.dk/politik/hver-femte-er-indvandrer-eller-efterkommer-i-2060-vi-skal-goere-os-nogle-serioese> (Megtekintve: 2020.04.15.)

- HVID, Jonas – HAISLUND, Jakob (2019): *Fagfolk: Ny lov kan hjælpe børn hjem fra genopdragelsesrejse*. Jyllands-Posten, 2019.10.27. Forrás: <https://jyllands-posten.dk/indland/ECE11702844/fag-folk-ny-lov-kan-hjaelpe-boern-hjem-fra-genopdragelsesrejse/> (Megtekintve: 2020.04.15.)
- INTEGRATIONSVIDEN (2020): *Integrationsindsats*. 2020.03.31. Forrás: <https://www.integrationsviden.dk/proces-for-modtagelse/integrationsindsatser> (Megtekintve: 2020.04.15.)
- INTEGRATIONSVIDEN (2019): *Repatrieringsloven 2019 med ændringer*. 2019.11.01. Forrás: <https://www.integrationsviden.dk/repatriering-1/vejledning-til-repatrieringsloven-2019-1/repatrieringsloven-2017> (Megtekintve: 2020.04.15.)
- JAKOBSEN ERNØ, Ina Marie (2017): *Hvad koster integration af flygtninge og indvandrere årligt?* Mandag Morgen, 2017.04.21. Forrás: <https://www.mm.dk/tjekdet/artikel/nye-borgerlige-integration> (Megtekintve: 2020.04.15.)
- KINDBERG, Jens (2019): *Vi kan sagtens klare flere indvandrere i Danmark, bare ikke muslimer*. Jyllands-Posten. 2019.12.11. Forrás: <https://jyllands-posten.dk/debat/blogs/jenskindberg/ECE11818082/vi-kan-sagtens-klare-flere-indvandrere-i-danmark-bare-ikke-muslimer/> (Megtekintve: 2020.04.15.)
- MIKKELSEN, Flemming (2008): *Indvandring og integration*. Akademisk Forlag
- MOURITSEN, Per (2015): *Lang vej fra medborgerskab til statsborgerskab!* Information, 2015.09.01. Forrás: <https://videnskab.dk/politologisk-arbog-2015/lang-vej-fra-medborgerskab-til-statsborgerskab> (Megtekintve: 2020.04.15.)
- NORDIC COUNCIL OF MINISTERS (2019): *Integrating Immigrants into the Nordic Labour Markets*. 2019.05.29. Forrás: <http://norden.diva-portal.org/smash/get/diva2:1317928/FULL-TEXT01.pdf> (Megtekintve: 2020.04.15.)
- REGERINGEN (2016): *Et stærkere Danmark*. 2016. augustus. Forrás: https://www.regeringen.dk/media/2204/et-staerkere-danmark-styr-paa-flygtningestroemmen_weba.pdf (Megtekintve: 2020.04.15.)
- REGERINGEN (2018a): *Ét Danmark uden parallelsamfund - Ingen ghettos i 2030*. 2018.03.01. Forrás: <https://www.regeringen.dk/publikationer-og-aftaletekster/ét-danmark-uden-parallel-samfund/> (Megtekintve: 2020.04.05.)
- REGERINGEN (2018b): *Rapport: Dårlig integration koster 33 mia. kr. om året*. 2018.05.10. Forrás: <https://www.regeringen.dk/nyheder/2018/ikke-vestlig-indvandring-og-efterkommere-koster-varigt-33-mia-kr-om-aaret-frem-til-aar-2100/> (Megtekintve: 2020.04.15.)
- RODKJÆR KRISTENSEN, Nikolaj – VANG LOUISON, Christian (2019): *Hvem er de ikke-vestlige udlændinge alle taler om?* Mandag Morgen, 2019.05.27. Forrás: <https://www.mm.dk/tjekdet/artikel/ikke-vestlige-udlaendinge-men-hvem-er-de> (Megtekintve: 2020.04.15.)

- SCHULTZ-NIELSEN, Marie Louise (2019): *Immigrants's assimilation depending on residence type*. Rockwool Foundation Research, 2019/6. Forrás: <https://www.rockwoolfonden.dk/app/uploads/2019/06/Study-paper-140-Immigrants-assimilation-depending-on-residence-type.pdf> (Megtekintve: 2020.04.15.)
- SINDBERG, Mathias (2017): *Er velfærdsstaten truet af indvandring?* 2017.04.12. Forrás: <https://www.information.dk/indland/2017/04/velfaerdsstaten-truet-indvandring> (Megtekintve: 2020.04.05.)
- SOCIALDEMOKRATIET (2018): *Integrationspolitik: Den nye frihedskamp*. Szociáldemokrata Párt Bevándorlási és Integrációs Politikája. Forrás: <https://www.socialdemokratiet.dk/da/politik/udlaendingepolitik/integrationspolitik-den-nye-frihedskamp/> (Megtekintve: 2020.04.15.)
- STENDIL, Katrine – MARTENS, Anne (2009): *Integrationspolitikens historie og den integrationspolitiske dagsorden*. Djøf Forlag, 2009. március. Forrás: https://www.djoef-forlag.dk/openaccess/samf/samfdocs/2009/2009_1/samf_2009_1_3.pdf (Megtekintve: 2020.04.15.)
- TRANBERG, Caroline (2019): *Hvor mange muslimer er der i Danmark?* Mandag Morgen, 2019.03.18. Forrás: <https://www.mm.dk/tjekdet/artikel/hvor-mange-muslimer-er-der-i-danmark> (Megtekintve: 2020.04.15.)
- UDLÆNDINGE- OG INTEGRATIONSMINISTERIET (2016): *Trepartsaftale på plads om integration*. 2016.03.10. Forrás: <https://uim.dk/nyheder/2016/trepartsaftale-pa-plads-om-integration> (Megtekintve: 2020.04.15)
- UDLÆNDINGE- OG INTEGRATIONSMINISTERIET (2019a): *Integration: Status og udvikling 2019 - Fokus på ikke-vestlig lande*. 2019.06.14. Forrás: <https://integrationsbarometer.dk/tal-og-analyser/filer-tal-og-analyser/integration-status-og-udvikling-filer/integration-status-og-udvikling-2019> (Megtekintve: 2020.04.15.)
- UDLÆNDINGE- OG INTEGRATIONSMINISTERIET (2020): *Det nationale Integrationsbarometer*. Forrás: <https://integrationsbarometer.dk> (Megtekintve: 2020.04.15.)
- VIDEBÆK, Klaus – KROGH SØNDERGAARD, Niels (2019): *Professor overrasket over holdning til muslimske indvandrere: 'Hvor dybt mener folk det her?'* Danmarks Radio, 2019.11.24. Forrás: <https://www.dr.dk/nyheder/regionale/nordjylland/professor-overrasket-over-holdning-til-muslimske-indvandrere-hvor-dybt> (Megtekintve: 2020.04.15.)
- ØKONOMI- OG INDENRIGSMINISTERIET (2019): *Redegørelse om parallelsamfund 2019*. 2019.03.08. Forrás: <https://trm.dk/publikationer/2019/redegoerelse-om-parallelsamfund-2019/> (Megtekintve: 2020.04.15.)

HORIZONT

A Migrációkutató Intézet elektronikus kiadványsorozata

Kiadó: **Migrációkutató Intézet**

Szerkesztés és tördelés: Tóth Klaudia

Lektorálta: Marsai Viktor

A kiadó elérhetősége: H-1518 Budapest, Pf. 155

Tel.: +36 1 372 0191

E-mail: info@migraciokutato.hu

Az elemzés és annak következtetései kizárólag a szerző magánvéleményét tükrözik, és nem tekinthetők a Migrációkutató Intézet álláspontjának.

© Kovács Emese, 2020

© Migrációkutató Intézet, 2020

ISSN 2677-1780